

Pastor Preben K. Mogensen

Ved mødet i Kobbermølle Daginstitution

Fredag den 10. juni 2022 kl. 15.30

Mit valg

Da jeg så årsmødeplakaten første gang, undrede jeg mig meget, men måtte så ufrivilligt sande noget, som jeg allerede havde måttet erkende, da vore børn gik i børnehaven og kom hjem med tegninger. Man kunne jo ikke altid straks vide, hvad der var højre eller venstre, op eller ned! Først så jeg i brøkdele af et sekund et vulkan-udbrud med et hvidt lyn, der slår ned i midten, og syntes ikke, jeg så ret kunne forbinde det med dagliglivet i mindretallet. Det var dog et interessant nyt perspektiv, som kunstneren der åbnede op for! Det blev noget mere tilgængeligt, da jeg opdagede, at avisen vendte på hovedet, og det måtte plakaten så åbenbart også gøre. De uregerlige sprøjt fra den gloende lava opad viste sig så at være rødder, der rakte ned i jorden. Og farverne var der jo også: rødt og hvidt og blåt. Helt slesvig-holstensk. Det mindede mig så også om tiden, da vore børn gik i børnehaven i Tønning.

En tysk præstekollega, ja, han var dengang altså kun "føl", "im Vikariat", sendte også sine børn i den danske børnehave der. Han var ud af en ur-gammel slesvig-holstensk familie, men han mente, hvad jeg da uden videre måtte give ham ret i, at den danske børnehave var den pædagogisk suverænt bedste i byen. Det var altså hans og moderens måde at ville gøre det bedste for deres børn, men alligevel forstod jeg det ikke. Jeg er sønderjyde. "I Danmark er jeg født, der har jeg hjemme, der har jeg rod, derfra min verden går", hvad jeg helt og holdent også synes, at sydslesvigere kan synges, naturligvis, selvom grænsen har flyttet sig, siden sangen blev skrevet. Men: Om jeg så boede lige ved siden af verdens bedste børnehave, og den var tysk, så ville jeg altså aldrig kunne sende mine børn derhen. Det ville just ikke være det bedste for mine børn, for jeg er dansk og vil, at mine børn skal være danske og leve deres liv i og med og under det fællesskab. (Om de er blevet danske, skal de selv svare på, for de er for længst voksne).

En bror endda spurgte mig godt nok dengang, hvor mine kone og jeg nu ville sende børnene hen, når det var så vidt med børnehaven, for min kone kommer fra flertalsbefolkningen. Dertil var der to ting at sige: 1. at det var vi helt enige om, for jeg havde ikke lagt det mindste skjul på, før vi blev gift, at det måtte være sådan, hvis hun ville giftes med mig (og hun så ikke noget "problem" i det) og 2. at vi ikke havde noget valg, ingen af os, hvis vi ville være en del af det fællesskab, hvor jeg jo vel at mærke var ansat, endda som præst med det dertil hørende ansvar efter bedste evne at værne om sammenholdet i alle ting, og som det altså derfor slet ikke kunne være min opgave at udøve undergravende virksomhed overfor, bare fordi jeg måtte have nogen private og ærlig talt skøre ideer. Den forklaring var åbenbart selvindlysende, for der er aldrig blevet sagt noget i den retning siden.

Den nævnte tyske kollega måtte i øvrigt siden tage sin børn ud af det danske system, da han fik embede i Tyskland, dvs. lige på den anden side af Ejderen i Ditmarsken, og derfra kan børn ikke gå i danske institutioner. Jeg har mødt ham flere gange siden, et bekendtskab, som jeg altid har skønnet særligt på, men jeg har aldrig spurgt ham, indrømmer jeg, om det nok ikke var meget godt. I hans forholdsvis lille sogn der i Ditmarsken, ville denne så præstelige måde at hyppe kartofler på nok have givet ham problemer, han sagtens kunne være foruden, og vigtigst: tænk, hvis et eller alle hans børn var gået hen og blevet danskere! Det var jo slet ikke hans valg og mening!

At ansatte i mindretallet sender deres egne børn ind i det tyske system, er jo noget man hører om, eller at ansatte snakker tysk indbyrdes, bliver adresseret på tysk ... Det sidste gør jeg selv af konfirmander, hvortil jeg jo gang på gang faktisk må sige, at vi snakker dansk med hinanden. Det går meget godt med at snakke dansk i begyndelsen, indtil konfirmanderne finder ud af, at jeg kan tysk, hvad de ikke rigtig tror til at begynde med. Min datter forklarede engang en kammerat, overhørte jeg, at "far forstår tysk, men han taler det ikke ret godt". Det syntes jeg var ret morsomt. Hun vidste naturligvis udmærket, hvordan jeg taler tysk, min svigerfamilie er tysk og kan ikke en stavelse dansk, men jeg har aldrig snakket tysk med hende, så hun *troede* ikke, at jeg kan tysk. D

Det er faktisk for mig et mønstereksempel på, hvor viden og tro kan gå fra hinanden. Man har en livsverden, hvor troen gælder, som man handler efter, og som gør en bestemt slags viden irrelevant for, hvordan man helt selvfølgelig handler. Den samme datter overhørte jeg en anden gang, hvordan hun talte tysk til en lærer, det var helt kammeratligt, men jeg tog hende til side og sagde til hende, at det havde hun vær's go at lade være med. På tysk, den eneste gang i vort liv sammen. Det havde været mindre ondt, hvis jeg havde slået hende, tænker jeg somme tider, for hun græd som pisket.

Den erfaring har gjort mig noget betænkelig overfor restriktioner og trusler og regler og noget som uvilkårligt opfattes som udskældning, kort og godt overfor sprogpolitik, dybest set et tegn på elendighed i mine øjne, men jo vel og mærke en elendighed, som vi må tage på os og tage alvorligt. Så ja til en "sprogpolitik" og til, at vi i mindretallet ikke kan tillade os at hyppe egne institutionelle kartofler, så også "ja" til et besluttende organ i spidsen for hele mindretallet: der kan sige med tilpas overbevisningskraft, at der findes en skillevej, og den er man nået til, når ansatte på danske institutioner taler tysk med hinanden etc , egentlig blot ved en kammeratlig samtale, hvor der spørges: tror DU egentlig, at DU hører hjemme her? DU får nu noget tid til at tænke over det, og er det så et "farvel", fordi DU har fundet ud af, at DU nok hører hjemme et andet sted, så er det faktisk bedst for DIG, at Du går din vej, og vi en anden.

Vores tidligere, af mig selv særdeles højtskattede landsformand for SSF, Dieter Küssner, fortalte engang, at han havde siddet sammen med andre sydslesvigske seminarieelever og snakket sammen – på tysk – da en hjemmetysk lærer gik forbi. Og så sagde til dem: jeg kan ikke holde ud at høre Jer tale tysk med hinanden! Det var skillevejen, og de gik over til dansk.

Hvornår en sådan skillevej åbner sig op foran den enkelte, kan jo være meget svært at vide. Indtil man får den præsenteret! En af grundfortællingerne i hele vor kultur fortæller om den unge Herakles eller Herkules, der som ung jo hverken vidste ud eller ind, højre eller venstre, op eller ned, og i en drøm pludselig stod overfor to kvinder. Den ene meget rigt og fint klædt, den anden fattigt, der viste i hver sin retning ved en skillevej. Den rigt klædte lovede ham et langt liv i luksus og sorgløshed indtil døden, den anden et liv i strid og møje og besvær og trængsler, der kunne belønnes med en sejrskrans ved vejens slutning. Den rige var løftet om "lykken" eller lastefuldhed, den fattige dyd, retskaffenhed og pligt. (Før jeg åbenbarer, hvilken vej Herakles valgte, kan jeg ikke dy mig for at nævne at den historie naturligvis overbydes og transcenderes i det Nye Testamente, men det må I høre om, når I går til gudstjeneste i "kælderen" derovre, eller I må læse

Matthæusevangeliet kap. 4 parr.). Naturligvis vælger Herakles dydens smalle sti! Hvorfor?

Han har naturligvis følt sig fristet til at gøre, som han havde lyst til, altså at lade viljen og valget blive bundet af lysten, altid det nemmeste, men kan ikke, når det kommer til stykket. Børnehaveforældre vil vide, hvorfor. Det er derfor, det er så fint og fornemt at være det! Hvem i alverden har lyst til at stå op kl. 2.35 om natten, fordi ungen hyler? Hvis man der følger sin lyst, melder spørgsmålet sig straks, om ikke DU er blevet far eller mor ved en fejltagelse, som der må gøres noget ved. Men naturligvis, som det mest selvfølgelige i verden står man op, går ind til sin søn eller datter, trøster, og når ungen så holder op med hylert og måske endda smiler til en, så har man fået al den belønning, som man kan ønske sig i denne verden.

Når ungen så kommer hjem med en tegning fra børnehaven, som man ikke kan se op eller ned på, så er det jo godt, når man på godt dansk kan få en forklaring! Eller synge sange, som man kan synge med på. Eller når, som jeg senest hørte og apropos rødderne på årsmødeplakaten, en bedstemor kan skændes med sit barnebarn om, hvis børnehaven hun nu egentlig går i. Hendes eller bedstemors? For bedstemor gik der jo altså først ..

Det er til tider meget besværligt, ja regelret tungt at gå den rette vej og følge op på sit valg, men hvis vi i mindretallet ikke var så besværlige, som vi faktisk er, ville vi ikke eksistere (men blive tyske, fordi det nu engang er det nemmeste her til lands), men vejen er rigeligt værd at gå, når man igen og igen opdager, at man egentlig ikke havde noget valg.